

ПРОБЛЕМА ПОХОДЖЕННЯ МОВИ

Виконала
Студентка 102(а) групи
Степасюк Валерія

ПЛАН

1. Проблема походження мови.

2. Гіпотези походження мови.

2.1. Звуконаслідувальна гіпотеза.

2.2. Звукосимволічна гіпотеза.

2.3. Вигукова гіпотеза.

2.4. Гіпотеза соціального договору

2.5. Гіпотеза трудових вигуків.

2.6. Гіпотеза жестів.

2.7. Гіпотеза походження мови Ф.Енгельса.

2.8. Гіпотеза божественного походження мови.

2.9. Теорія моногенезу.

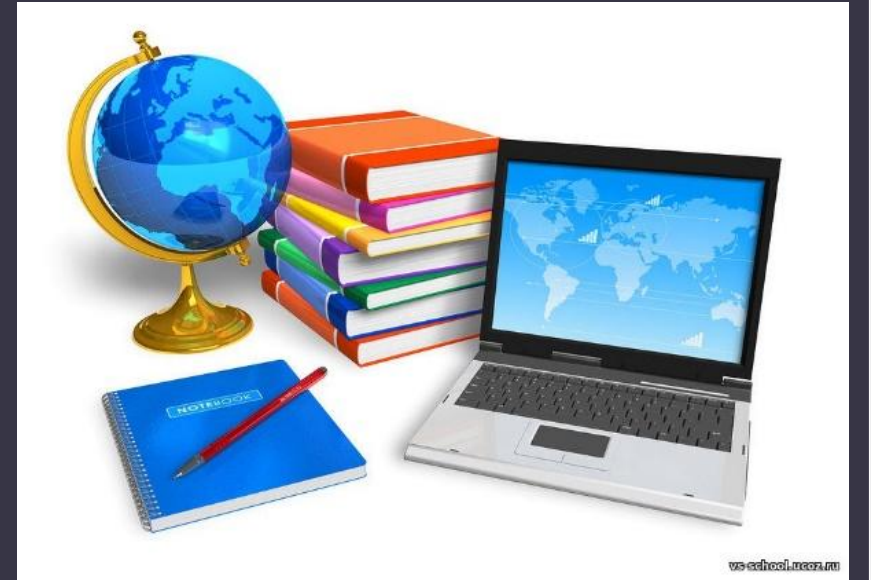
2.10. Теорія полігенезу .

1. Проблема походження мови :

- є складною
- припущення робляться шляхом міркувань
- відрізняється від питання походження конкретних мов світу.

Конкретні мови, навіть дуже давні, виникли не раніше 10 тисяч років тому, тоді як людство заговорило декілька сот тисяч років тому.

- Коли з'явилася мова і якою вона була на перших етапах розвитку людства досі не відомо людству.
- В античні часи (V-IV ст. до н.е.) проблема походження мови порушувалася в межах філософських дискусій. Представники школи Платона вважали, що назви предметам даються не довільно, а відповідно до їх природи, що свідчить про закономірну біологічну зумовленість її виникнення.
- Представники школи Демокріта стверджували, що назви зовсім не пов'язані з природою.

2. Гіпотези походження мови:

- У XVII-XIX ст. з'явилося кілька гіпотез походження мови - звуконаслідувальна, звукосимволічна, вигукова, соціального договору, трудових вигуків, жестів та ін

2.1 Звуконаслідувальна гіпотеза.

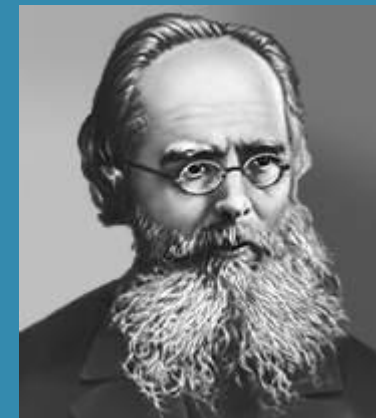
- Ця гіпотеза була започаткована ще Демокритом (460 до н.е. - ?) і Платоном (427-347 р. до н.е.). У XIX ст. її підтримував Вільям Уїтні (1827-1894).
- Полягає в тому, що мова виникла шляхом наслідування людиною звуків природи.
- Прийняти таку гіпотезу неможливо, бо згідно з нею мова виникла випадково, а не за необхідністю, тому існування суспільства для її виникнення не є обов'язковим.
- Отже, серйозно сприймати цю гіпотезу немає підстав. Тому М. Мюллер жартівливо назвав її "теорією гав-гав".

М. Мюллер

2.2.Звукосимволічна гіпотеза.

- Вона є близькою до звуконаслідувальної. Але оскільки в основу цієї гіпотези покладено не звуконаслідування, а звукосимволізм, що є іншим явищем, тому цю гіпотезу виокремлюють.
- Згідно зі звукосимволічною гіпотезою між почуттями й емоціями людини і звуками є певний прямий зв'язок. Звуками людина передає свої враження про навколишній світ.
- Підтримували цю гіпотезу німецькі вчені Готфрід-Вільгельм Лейбніц, В. Гумбольдт , український мовознавець Олександр Потебня. Лейбніц, зокрема, вважав, що звук виражає щось м'яке і вказує на швидкість: нім. leben "жити", lieben "любити", Lauf "біг", Lowe "лев", Luchs "рись". За спостереженнями В. Гумбольдта, звукосполучення передає уявлення про те, що ніби мється (Lied "пісня", Licht "світло"), а звук [w] асоціюється із неспокоєм, невідомістю (wehen "віяти", Wind "вітер", Wolke "хмара", Wunsch "бажання").
- Критики цієї гіпотези як контраргумент наводять приклади, де ці "приємні звуки" служать для вираження не завжди приємних понять: лай, балда, дилда тощо. Однак дослідження 80-х років ХХ ст. свідчать на користь того, що власне звукосимволізм відіграв велику роль у виникненні мови.

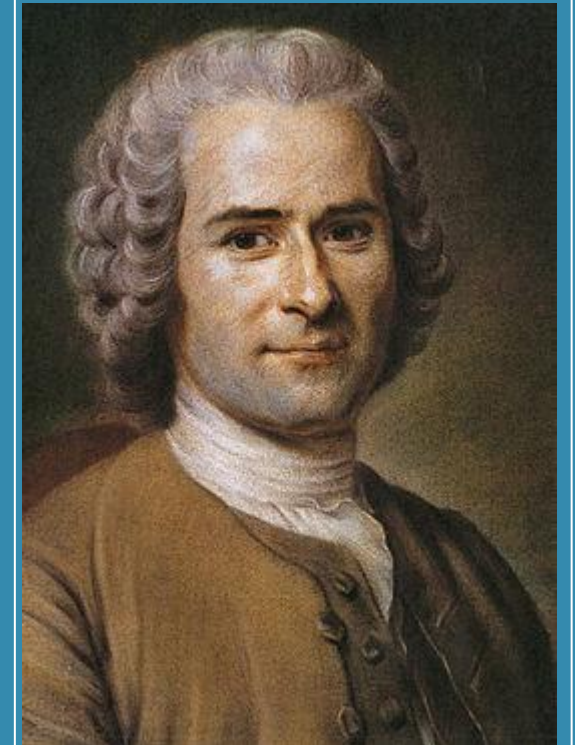

О. Потебня

2.3. Вигукова гіпотеза .

- Суть її в тому, що предмети навколишнього світу викликали в людини певні почуття, і вона мимоволі вимовляла звуки, які й стали першими словами. А отже, слово - дзеркало душевного стану людини.
- Започаткували епікурейці Давньої Греції (IV-III ст. до н.е.), які вважали, що виникнення мов зумовлене природною потребою людини виражати звуками свій душевний стан. Пізніше цю теорію підтримав Ж.-Ж. Руссо, який констатував, що "пристрасті зумовили перші звуки голосу" і що "мова перших людей була не мовою геометрів, як звичайно вважають, а мовою поетів".
- Безумовно, не можна заперечувати значення емоцій і почуттів у розвитку мови, але прийняти вигукову гіпотезу походження мови важко, бо **головну причину виникнення мови вона вбачає в індивідуальному душевному стані людини.** Виникнення мови, за цією теорією, є випадковим явищем.

Ж.-Ж. Руссо

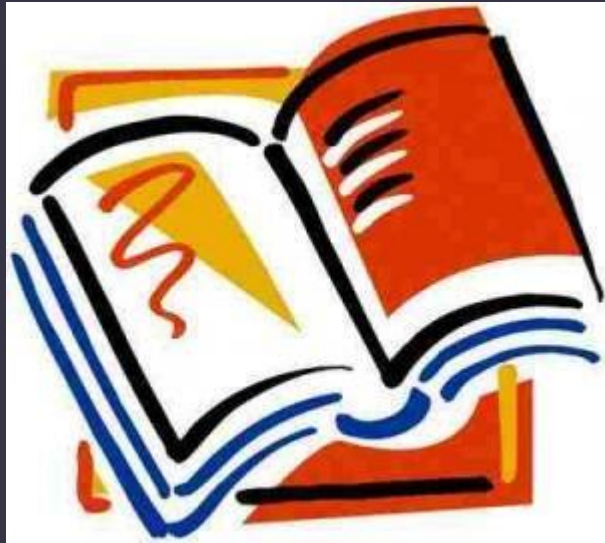

2.4. Гіпотеза соціального договору.

- Її основоположником вважають Діодора Сицилійського (90-21 рр. до н.е.), який писав: "Спочатку люди вели невлаштований спосіб життя, подібно до звірів. Вони почали поступово впізнавати один одного. їх звуки були ще неосмисленими і нечленороздільними, але поступово вони перейшли до слів і встановили символи для кожної речі, створили зрозуміле для них самих пояснення всього, що їх оточує".
- Ця гіпотеза пов'язана зі згаданою вище полемікою щодо того, як речі дістали свої назви, тобто є розвитком учення Демокріта й Аристотеля про умовність, довільність назв (назви за домовленістю).
- Гіпотезу соціального договору можна заперечити хоч би таким фактом: **щоб домовитися, необхідно було вже мати мову.**

Карл Бюхер

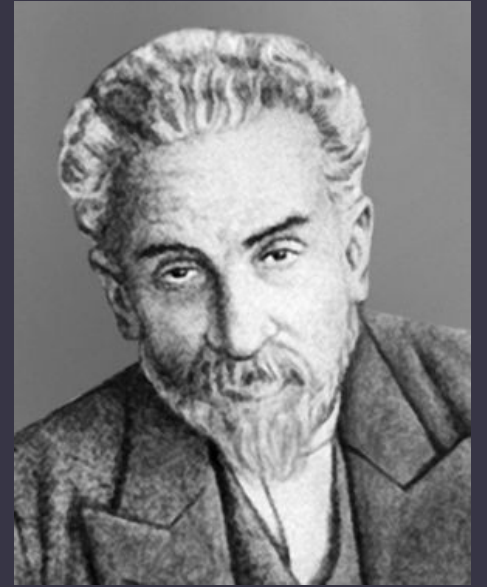

2.5. Гіпотеза трудових вигуків.

- Виникла в другій половині XIX ст.
- Висунув її Людвіг Нуаре (1829-1889), підтримував Карл Бюхер (1847-1930).
- За цією гіпотезою, інстинктивні вигуки супроводжували колективні трудові дії.
- Первісна мова була набором дієслівних коренів.
- Це, по суті, варіант вигукової теорії. Тільки тут вигуки виступають засобом ритмізації праці. Вони нічого не виражають, навіть емоцій.
- На думку О.О. Реформатського, ці вигуки не мають жодної мовної функції: ні комунікативної, ні номінативної, ні експресивної. Насправді таке розуміння мови є біологічним, бо інстинктивний вигук, хоч і пов'язаний із працею, - факт біологічний, а не соціальний.

2.6. Гіпотеза жестів.

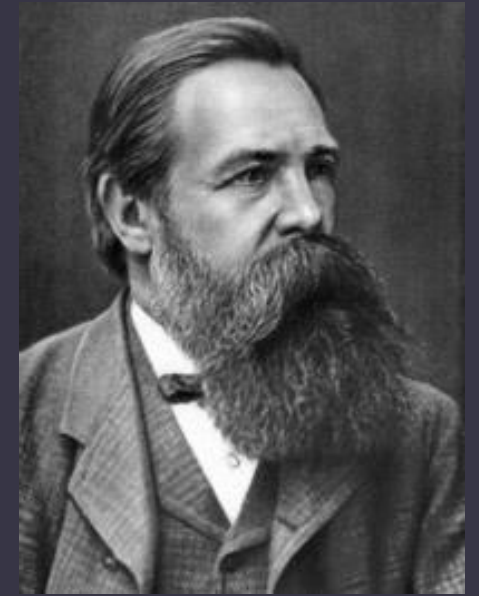
- Її відстоював російський учений Микола Якович Марр (1864-1934).
- За цією гіпотезою, спочатку виникла мова жестів, а потім на її основі звукова мова.
- Про можливість виникнення звукової мови на основі жестів твердили представники й інших гіпотез. Прибічник вигуків гіпотези німецький учений Вільгельм Вундт (1832-1920), зокрема, вважав, що із самого початку існувало дві мови - мова жестів і мова звуків. За допомогою звуків виражали почуття, а за допомогою жестів - уявлення про предмети. Як доказ цієї гіпотези наводять факт існування мови жестів у наш час.
- Справді, мову жестів використовують багато племен.
- Мовою жестів користуються, як правило, тоді, коли заборонено говорити, а також під час спілкування різномовних племен. Так, зокрема, вдови австралійського племені варра-мунга цілий рік повинні мовчати, тому змушені спілкуватися за допомогою пальців і ліктів.
- Жести застосовують як доповнення до звукової мови. Отже, жести були і є допоміжним засобом спілкування, властивим усім народам

Микола Якович
Марр

2.7. Гіпотеза походження мови Ф. Енгельса.

- Набула широкого розповсюдження у країнах, які перебували під впливом комуністичної ідеології.
- Послідовник Ч. Дарвіна Ф. Енгельс (1820-1895) свою гіпотезу виклав у дослідженні "Роль праці в процесі перетворення мавпи в людину" (1876).
- За цією гіпотезою, багато тисячоліть тому в Азії жила високорозвинена порода людиноподібних мавп - австралопітеки. Відрізнялися вона від інших тим, що їм була притаманна вертикальна хода і великий мозок. Жили мавпи гуртом, що вимагало взаємної підтримки, а отже, зумовлювало необхідність спілкуватися. Спочатку вони використовували звукові сигнали. Поступово розвивалася гортань. Думка з часом відривалася від конкретного предмета, тобто з'являлося абстрактне мислення. Праця, мова і думка формувалися одночасно і в єдності. Так 40-50 тис. років тому з'явилися кроманьйонці - *Homo sapiens* (людина розумна).
- Гіпотеза Ф. Енгельса, не може дати відповіді на низку запитань. Як експресивні викрики мавп перетворилися у людські слова? Як нечленороздільні звуки стали членороздільними? У якому напрямку йшов розвиток мовлення? Чому за всю історію людства цей експеримент жодного разу не повторився? Отже, ця гіпотеза не розв'язує, а ще більше заплує проблему.
- Ю.А. Овчинников вважає, що в людини, на відміну від приматів, є ген мови. Значить, людина походить від людини, а не від мавпи. Жодну мавпу навчити мови неможливо.

Ф. Енгельс

2.8. Гіпотеза божественного походження мови.

- **«Мова - не тільки зовнішній засіб спілкування людей у суспільстві, вона закладена в природі самих людей і необхідна для розвитку їх духовних сил та формування світогляду».- В. Гумбольдт**
- Тому найвірогіднішою гіпотезою є гіпотеза божественного, чи інопланетного походження мови. Нині чимало вчених повертаються до біблійного пояснення походження мови. Бог створив людину і дав їй мову. І даремно дехто (наприклад, О.О. Реформатський) шукає суперечності в Святому Писанні, бо, мовляв, там спочатку розповідається про те, що Бог навчив першу людину говорити, а потім привів до неї всіх тварин, щоб вона дала їм імена. Однак тут жодної суперечності немає. Бог дав людині гнучкий механізм мови, який має здатність розвиватися, пристосовуючись до змінних потреб людини. Рацію мав Григорій Нісський (IV ст. н.е.), який писав: "Бог дав людині дар мови, але не відкрив їй назви предметів".
- Очевидно, саме цим зумовлений той факт, що Паризьке лінгвістичне товариство вилучило питання походження мови з кола питань, досліджуваних мовознавством, і чому американський мовознавець Е. Сепір вважав, що теорія походження мови не становить справжнього інтересу для лінгвістичної науки (Сепір Э. Язык. - М., 1934. - С. 121), а французький мовознавець Ж. Вандрієс заявив, що "проблема походження мови лежить поза його (мовознавства) компетенцією" (Вандриес Ж. Язык. - М., 1937. - С. 21). Як пишуть автори "Введения в языкознание" О.М. Камчатнові Н.А. Ніколіна (М., 1999. - С. 194), "так Бог створив наш світ, а чому Він його створив таким, а не інакшим, залишається великою божественною тайною, недоступною людському розуму".
- Гіпотезу божественного (космічного, інопланетного) походження мови підтверджує і теорія моногенезу мов, до якої останнім часом схиляється все більше мовознавців

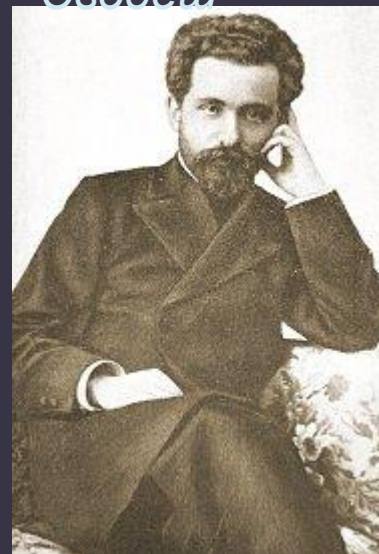

2.9. Теорія моногенезу

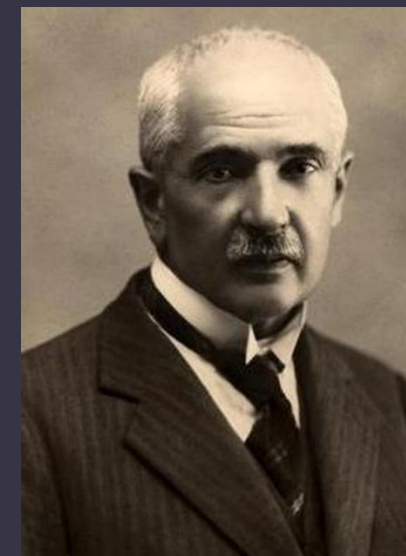
З грецької дана гіпотеза перекладається як : *monos* "один" і *genesis* "народження") - вчення про походження всіх мов світу від однієї мови. Ця теорія пов'язана з біблійним ученням, з ідеями італійського мовознавця Альфредо Тромбетті про спорідненість деяких сімей мов і правомірність їх об'єднання в макросім'ї, з ученням М.Я. Марра про 4 елементи (сал, бер, йон, рош)у від яких нібито походять усі слова сучасних мов, з методом глотохронології американського мовознавця Морріса Сводеша, який довів існування великих макросімей мов і наявність між ними споріднених зв'язків.

Морріс
Сводеш

М.Я. Марр

Альфредо
Тромбетті

Теорія моногенезу

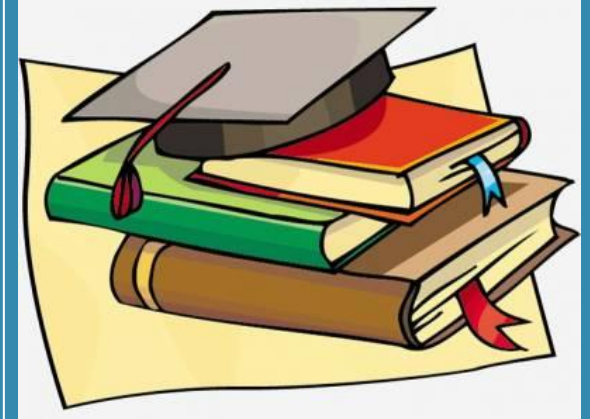
- Нині зроблено перші вдалі спроби об'єднання сімей у макросім'ї, як, наприклад, ностратична макросім'я, до якої входять індоєвропейські, картвельські, уральські, дравідські й алтайські мови. Генетична спорідненість ностратичних мов доведена наявністю в них великої кількості споріднених морфем. Низка подібних рис, зокрема в займенникових позначеннях осіб у всіх мовах світу, також підтверджує єдність походження всіх мов світу.
- Теорію моногенезу підтримував український мовознавець О. Мельничук, а нині її пропагує мовознавець Ю. Мосенкіс.

О. Мельничук

2.10. Теорія полігенезу

Назва цієї гіпотези походить від грецьких слів “poly” = “багато” і “genesis” - “народження, походження”). Це протилежний моногенезові погляд. Ця теорія пов'язана з ідеєю декількох різних центрів походження людини і відповідно різних мов. Проте зараз цей погляд вважається менш імовірним.

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!